

VĚTRNÍK

Vydává MNV ve Vysokém nad Jizerou s aktivem kulturních pracovníků

Větrník - roč. III.-č. 2.

Vysoké n. Jiz. 27.2.1970.

Co bude s vysockou léčebnou?

V souvislosti s hledáním zdrojů pitné vody pro naše současné okresní město Semily šeptá se stále intenzivněji a hlasitěji o dalším osudu vysocké nemocnice, která od padesátých let je změněna na léčebnu chirurgické tuberkulózy. Prý odvodem kanalisace znečišťuje a zdravotně ohrožuje některé prameny, které zejména Staroveským potokem posilují Vošmendu, pramenící pod Pecí a která má být novým hlavním zdrojem příštího semilského vodovodu.

Osud bývalé vysocké nemocnice není jen jednou z životních otázek Vysokého. Je stejně tak předmětem zájmu i občanů všech okolních vesnic. Neboť časový odstup ukázal nepravdivost tvrzení tehdejšího vedení jilemnického okresu, že dvě nemocnice v okrese jsou zbytečné. Po reorganizaci územní správy dnešní náš mateřský semilský okres má čtyři moderní nemocnice. A nestačí. Klidně by proto objekty dnešní léčebny chirurgické mohly být využity zase normálním nemocničním potřebám. Jsou-li tu dnes 3 odborní lékaři, jejich počet by stačil pro internu, případně porodní oddělení a lehký chirurgii.

Byla by to odpoveď jinak přehlížené aglomeraci horských obcí, odkud zejména o nedělích je velmi stížené spojení jak s Jilemnicí, tak se Semily, ale především s Lomnicí nad Pop. - o Turnově už vůbec nemluvě. Klaví-li se stále o nutnosti specialisace, tedy i v tomto případě se tu přirozeně nabízí další možnost. Neboť třeba i rehabilitace patří také k nemocniční a zdravotní péči vyspělého státu a národa. Nemocnice ve Vysokém n. Jiz. byla v posledních letech min. stol. budována po zralém uvažování. Její zřízení bylo povoleno po pečlivém průzkumu potřeby. Nebyla by zbytečná a přebytná ani dnes. Právě naopak.

Vysoké a někdejší Vysocko už už příliš muselo stále doplácet na různé reorganizace. Ke škodě zdejších lidí - a prospěchu státu, prospěchu celku to dosud nepřineslo. Proto je nyní konečně už třeba také nyslit víc na lidi, kteří zde žijí, poctivě pracují a patří k příkladným občanům okresu, kraje a státu.

Met. Cyril Metelka.

Muziky a bály.

Letošní krátký masopust nám odlétl s první únorovou sněhovou vánicí. Dovolte však, milí čtenáři, abychom s naším písmákem nejmilejším, Václavem Metelkou, nahlédli do roku 1837, na jedno studentské tancování:

Studující mladíci se přihrnuli z velikých měst na dvouměsíční prázdniny. Poněvadž jsou již vzrostlí co nebenské jedle a rozličných známostí mají, neopominuli i také cizích studentů pozvat do Vysokého k jakési veselosti. Byloť to právě v neděli, anť říkali pomocníku vysockému, by opatřil dobře uspořádanou a souhlasovanou hudbu. Stalo se. I já jsem byl dožádán, bych přišel troubit. Přijel tam, poptávám se zlehka, kde ta veselost bude.

Za odpověď mi dáno, že u pana přednosty. Dost rád jsem byl, neboť jsem věděl, že je čipera. Přijdem tam, u dveří stojí stůl, na něm ve dvou černých stojanech dvě tlusté svíce jako příprava ku přísaze. Rozsádně se, připravíme všecko a spustíme nejnovější pochod do B, sami pro sebe. Živé duše z hostí tam nebylo. Pan přednosta na uvítanou přinesl nám kamennou, břichatou báb, do které as 12 pinet piva se vešlo. Chodila milá báb kolko-lem a mnohý, když ji byl od úst odtrhl, měl oči ve studýnkách.

Rozliťnou se dveře a již se valí rozdílnost lidská skrze ně do tančírny. V třetím roce právník, po boku krásné děvče. V patách zaním jeho bratr, profesor humanitní, s dívenkou, která u paní radové celý rok na oviku byla. Studenti z gramatikálních škol a medikusové, bohoslovci a mříči kreslovní, ze školy varhanické i z konservatorium. Bylať to směsice hladkých nových kabátů a rozdílnost s ménivostí vest a rozličnost druhů kartounek.

Právě zazněl od Strause "Noční tulák!" Šoust, šoust, a již se to honilo, na urážku kolkolet světlo rozhánějících gigantických, v nově zavěšených lamp. V nákou plstěné kloboučky, buď bílé nebo černé, černé rukavičky na rukou; zčechrané dle nejnovějšího vzoru vlasy; na krku mašle jako z máminy kukly; atlasové náprsníky. Hromada drahých kamenů zářila ve slintáčku, zastrčených na špičatých jehlách. Až se mi zazdalo, že to nejspíše bude turnovská komposice. Fraky střižené s dlouhými křídly a knoflíčky jen tak malé, jak králičí očka. Na nohách žádné boty, nýbrž lehýnké střevíčky s pos-tranními přeskami.

Devičata v svém ustrojení pořadčívala daleko mužské pohlaví. Celního dcera zdála se býti jako královnou plesu dnešního. Co anjel z jiných světů byla ozdobena nad sním první, který pokrývá o sv. Václavě naše Krkonoše bělavým rouchem kmentovým. Kadeře spuštěné na bílém krčku, havraní barvy. Přes sebe mělať, jako mívají pobočníci vojenští, jakýsi lehounký, jako karmin červený pás, aneb lépe závoj, což obzvláště činilo ji tím zajímavější v tanci, neboť se podobala větrní bohyni. Celou noc by byl žádný nedostihl ruku bez rukavičky na ruku. Ženské, takové krátké angorové botky šněrovací na nohách, lítalo vše kolem, jako ve Španělských o závod když se jezdí.

Po každém kuse mužští s druhým pohlavím kolkolet se vodili; o čem vlastně byly jejich rozmluvy, nevím.

Tuť děvče české, sotvaže stěžkem stavu je se doptat na cestu po německu do Frýdlantu! Tady se spustí s filosofem do hádky německé, vysvětluje, je zvědavá, chce rozumět tomu, oněmu. Div zlostí již nepraskli! Jsou to Čechové? Jsou to Češky? Půl hodiny potom postaví se jich šest doprostřed světlice. Jeden z nich přijde k našemu stolu, u kterého jsme právě pohodlně z bábě pili, a žádá, by se jemu dal tón, a sice dis. Já nevěděl, proč. Sotva obdržel, oč byl žádal, spustí hlas, až se všecko třáslo. - Však kuráž u ucha měho! Bylať to píseň německá. Když dozpívali, tuť ze všech stran a úst zavzní pochvalné "Bravo! Bravo!" Já seděl a neoekl jsem ani to nejmenší. Pomyslí jsem sobě: škoda, stokrát škoda, že bydlíte v Praze, v sídle, kdež Otakar a Přemysl byli a ouřadování české bylo! Zpívali ještě jednu a ještě jednu a pořád německy. Já to nemohl již přes srdce snést. Vstanu, když byli dozpívali, a hlasitě po jiných zavolám: "Výborně, výborně, Čechové, zpíváte německy!"

Zůstalo ticho jako v hrobě po těch slovech, ale opovrženě se na mne podívali, jako by řekli: "Ty jsi jeden tejrač!"

Po chvíli začne kdosi tak nenadále zpívat: "Dej nám Pán Bůh zdraví v boleslavském kraji, dej nám Pán Bůh zdraví, dej!" Nejen pět že by jich bylo zpívalo, ale zpívali všickni spolu, mladý, jako starý, učený jako neučený, a to bylo veselé. Když přestali, žádný nekřičel "Výborně!", poněvadž každý zpíval. Byloť jen veselé tváře patřit, na nich nevinná radost spočívala. Hrál se a opět tancovali.....

Z Metelkových zápisů vybrala
J. Doubalíková.

Pomni, člověče, že prach jsi.

Vraťme se zase do vzpomínek našeho mládí, vzpomínek převážně náboženských, neboť generace dnešních šedesátníků neznala ještě jinou církev než římskokatolickou, až na vesnici Křižlice, která měla ve svém středu převážně občany vyznání evangelického. Pamatuji, že ve Vysokém jsem viděl za svého mládí pouze dva evangelické pohřby a to staré "Bulharky" jak se jí všeobecně říkalo, a pak matky pana Šimka, který měl textilní obchod. Později Václav Lukáš a již před válkou se odstěhoval do Libštátu jako zaměstnanec libštatských textilních závodů.

Den 2. února Hromnic bývá v kostele slavným dnem, neboť ten den konaly Vánoce, boursaly se betlémy a dojedly se vánočky. V tyto dny bývalo také nejvíce sněhu a Vysoké žilo v tradici velikých lyžařských závodů. Pololetní prázdniny přivábily řadu přátel bílého sportu, den se prodloužil a začínal jarní firnový sněh.

Masopustní úterek, býval nejen pro dospělé, ale i pro děti velkým dnem. V dnešní škole na sále bývala mohutná dětská tanečnická, aby večer byl poslední masopustní maškarní rej. A druhý den ráno začínal první postní den zvaný popeleční středa. V kostele bylo vše fialové, všechny kříže zakryté fialovou postní rouškou a až do Velikonoc používal kněz výhradně ornátu ve fialové barvě. Jako děti jsme chodily do kostela pro popelec a kdo měl na čelo znát rozmazaný popel ve znamení kříže, byl hrdinou dne. Popelec udílel děkan Bém velmi vznešeně a obřadně, při čemž každému pronosil: "Pomni, člověče, že prach jsi a v prach se zase obrátíš." Samozřejmě, že v našem mládí jsme těmto slovům vlastně ani krematorií. Církev neuznávala pohřbívání ohněm a nebylo vlastně ani krematorií. Nejbližší krematorium bylo v Německu v Žitavě a měl tam být spálen vysoký notář Hořky, ale nakonec byl přej pohřben na vysokém hřbitově proti potíže v dopravě do Německa.

Popelec znamenal konec plesů a jestliže byl masopust tak krátký jako letos, nebylo neděle, aby se nekonal ples. Dnes jsou plesy v sobotu, v dobách našeho mládí bývaly v neděli a pokud se pamatuji bývalo jich hodně. První býval mládežnický pořádaný jednotou Svornost, a pak se to již střídalo jako sokolské šibřinky počlivě a dlouho připravované s nákladnou výzdobou celé sokolovny od hlavního vchodu počínaje. Stejně byl slavný byl ochotnický, hasičský, myslivecký a nakonec, obyčejně již v době postního ples muzikantský. Vysoké paničky střídaly se v kuchyni, kde se připravovala polnoční večeře ve znamení řízku s bramborovým salátem, který ovšem neznal majonézu, ale byl daleko cítět slanečkem a slaninou. A ta řízeň po tom salátu byla otřesná. Tomboly představovaly bohatou kolekci všeho nožného a nikdy nechyběl prodej losů s první cenou - velký dorten. A tenkrát se pekly koblihy tak dokonale a mastné, až se nám jazyk rozplýval. A pravidelně se tančila čtverylka, česká beseda, někdy i moravská beseda, kdy p. Štoček, místní holič, vše krásně dirigoval. A byli také vytrvalci, kteří nevynechali jediný kousek za celou noc. Mezi ně patřil cukrář Karel Bartoníček, který propotil hravě čtyři tvrdé límce za noc a tančil až do bílého rána. A nikdy nikoho nohy nebolely, druhý den se šel pracovat a jen několik známých vytrvalců dovedlo modřit, protože modřili každé pondělí bez ohledu na masopust.

J. Doubalík.

Z dopisů našich štenářů.

Vážení!

Vždy s velkou radostí čteme se sestrou různé vzpomínky z našeho Vysokého. Těšíme se i z brožurek. Při poslední návštěvě tam u nás, vytýkala jsem pí. Smetanové a pí. Štokové, že se o Vysokém málo píše v "Roz-

voji. "Bylo mně řečeno, inu vždyť my máme vlastní časopis " Větrník." Teší nás sebedomší připomínky o Vysokém, ono se na to naše rodné městečko nedá nikdy zapomenout. Proto se tam jednou vrátím, třeba již jen v podobě popela v urně.
Ale vrátím se !

S přáním stálého zdaru a úspěchu ve Vaší plodné práci. Zůstává Vaše Vysočačka

Marie Hrdá, rozená Paulusová.

Vážení přátelé!

Nejprve mi dovozte, abych Vás co nejupřímněji pozdravil a požádal Vás, abyste mne zařadili mezi stálé odběratele " Větrníku."

" Větrník " je pro mne spojovacím článkem s mým rodištěm. Já i moje rodina s velkou chutí a zájmem přečteme vždy celé číslo.

Rád vzpomínám na místa, kde jsem prožil svá dětská léta. Později pak, po vychození školy, jsem nastoupil do učení u svého otce na řemeslo kominičnické a chodil za každého počasí od jedné horské chaloupky ke druhé, od stavení ke stavení, od vesnice k vesnici a přitom obdivoval krásu přírody. Byla to nejkrásnější léta mého mládí.

Po odstěhování do Hradce Králové jsem s rodinou, vždy dle možnosti, zajel na krátký čas do našeho krásného městečka, vklíněného do malebného ránce krkonošských hor.

Též i moji rodiče, dokud byli živí, odjížděli z Hradce Králové do Vysokého, kde v chatě u garáží ČSD prožívali poslední léta svého života na čerstvém vysokém povětří.

Tento pobyt působil na jejich unavené nervy jako hojivý balsám a zima v Hradci Králové jim pak připadala nesmírně dlouhá.

Chtěl bych ještě na tomto místě veřejně poděkovat rodině pana Petra Nečásky, mistra bednářského v. v., za veškerou obětavost a přátelský vztah k mým rodičům i k celé naší rodině. Je mým přáním, aby tento krásný poměr přátelství zůstal zachován i nadále.

Jsem hrdý nato, že jsem se narodil ve Vysokém v místě, kde žili a ještě žijí lidé s tak krásnou a čistou duší, a z nichž mnozí se proslavili po celém světě.

Na konec bych chtěl říci, že mi letos nebylo možno se do Vysokého podívat, protože mě postihla srdeční choroba, která mne natrvalo vyřadila z další užitečné práce pro lidskou společnost. Doufám však, že se opět po nějaké době budu moci přijet na Vás i naše krásné hory podívat.

Teším se na další číslo " Větrníku " a přeji Vám všem ve Vaší práci mnoho dalších úspěchů.

S upřímným pozdravem Váš Spousta Josef.

K o r á l k y .

Když se vracel Viktor Dyk v r. 1917 ze žaláře, přišel se svojí pozdější chotí po prvé do Vysokého na letní pobyt. Zalíbilo se jim zde tolik, že od té doby po mnoho let trávili v létě nejméně 3 měsíce během roku. Dyk, jak jen mohl, odskočil se podívat do Vysokého.

Miloval Vysocko a jeho lesy, kam chodíval s rodinou vrchního rady Práška a šéfredaktorem Nečáskem. Jednou po krásném letním dnu se přihlala bouře, v horách vždycky tak nádherná. Dyk toho odpoledne odjel do Harrachova, kde byl v ten čas ubytován. Hrom bíl a uhořel do " Zábaje " /domu, kde bydlil A. Nečásek / a těžce omráčil paní Nečáskovou. Ráno s obavou Práškově čekali na šéfredaktora /nebyl při bouři doma, popíjel pivečko u Kafařů/, jaký je zdravotní stav jeho ženy. "Žena?" povídá, "na mou ženu

jeden hrom nestačí, už zas mluví od božího rána nepřetržitě a nic jí není!"

Když po několika dnech paní Prášková příhodu sdělila Dykovi, usmíval se do vousů a píše mezitím na nějaký útržek novinové obálky a v zápatí nato předčítá:

Jednou málem stal se úraz,
kterýsi hrom kladl duraz
na rozbití "Záboje!"
Ponochav choť živila zmatku,
bančil manžel "u lafátků."
Duše, važ si pokoje!

Jeden hrom však nepostačí;
proto čet jsem málem v pláči
inzerát dnes těchto slov:
"Koupím pro klid svého domu
aspoň sto cvičených hromů
A.N.Záboj, Nomrátev."

Podle vzpomínek Zd. Práškové
velně sestavila J. Doubalíková.

Různé zprávy.

Významné blahopřání.

S upřímnou radostí blahopřejeme a v duchu tiskneme ruku našemu rodáku, skromnému chlapci Rudolfu Doubkovi k jeho velikému sportovnímu úspěchu, k titulu: **M i s t r r e p u b l i k y v e s k o k u n a l y ž í c h 1970!** Máme všichni velikou radost, že opět po dlouhé době bývalý člen vysockého Ski-klubu zazářil na sportovním nebi jako jasný meteor!

Redakce LŠNV a spoluobčané.

Narozeniny.

Dne 8. února oslavila paní Božena Hladíková své 76. narozeniny,
dne 27. února se dožije pan Vojtěch Pohanka 82 let.

Oběma jmenovaným blahopřejeme!

Úmrtí.

16. ledna 1970 zemřela v Rokytnici ve věku 59 let paní Ružena Netuková,
rozená Sourková,
23. ledna zemřel náhle v Praze pan Josef Špidlen ve věku 67 let,
26. ledna zemřela v Praze vysocká rodačka paní Karla Fojtklová, rozená
Netuková ve věku 61 let.

Vážení a milí čtenáři Větrníku.

Redakce Větrníku se rozhodla zavést pro Vás sprostředkovatelskou službu ve formě jakéhosi oznamovatele. Na Vaši žádost jsme ochotni uveřejnit ve Větrníku nabídku prodeje věci movitých i nemovitých, rovněž tak i poptávku; nebo i jiná sdělení, blahopřání, poděkování a pod. Upozorňujeme, že Větrník je vydáván cca ve 200 výtiscích, z čehož cca 60 ks výtisků je expedováno mimo vysockým odběratelům, takže dosah zveřejnění nabídky nebo poptávky je poměrně široký. Za jedno oznámení jakéhokoliv druhu budeme účtovat Kčs 5.- s povinností přijetí pro Vás a vydání Vám došlé nabídky v případě, že byste u inserce neudávali svoji adresu. Jsme ochotni i upravit Vám případný text podle Vašeho přání. Nabídky přijímá redakce Větrníku ve vlastivědném muzeu s tím, že uzávěrka příjmu nabídek je do 15. každého měsíce.

Redakce Větrníku.

Větrník vychází jednou za měsíc. Řídí redakční rada. Příspěvky zasílejte n. j. později do 15. každého měsíce do vlastivědného muzea. Cena 1.- Kčs.